

نورک پوردی

ناشری: نورک پوردی
مدیری: جلال سامر

۱۴۷ صافی ۱۳ جلد ۶ ییل

۸ تشرین ثانی ۱۳۳۳

۱۳۳۳ صافی ۱۹

— طاووغنی قاچیرسم، دیدی، چابوق طوتاجقلر. بوغارم، بیراقیرم. صباحلین طیشاری
آتارلر. اورادن آیر، دکنز قییسندە یولار، تمیزلەر، اوه گتیریرم.
عبدالرفیع بک صرتهی قابو کنارینه یاسلامش، گوزلرینی اشیگه دیکمش، صاقالنی قاشیوردی.
درین، دیندار برمرحت یورگی ازیوردی.
علقوبه باقادن دیدی که.

— شیمیدین صوکره بزم طاووقلره ایلیشمه. بن سکا حالاندن هر هفته سکز یومورطه یوللارم.
ایکی هفته ده برده برکوردیه پیلدیج آیرم.
وانتاریسنگ اتگی قاردانه لرینک اورتەسندە اوچا اوچا کوشه نی صابدی.
بو بوک آطه، ۱ حزیران، ۱۳۳۳

روشنی اشرف

تاریخ

تورک قادینلغی

— همشیره لرعه —

تورک قادینلغنی بو کونکی موتعی کوره رک، اوفویارق، ایشیده رک آز چوق بیلورز. فقط بو کون
عمومیت اعتباریه بک شایان ممنونیت اولمایان بو موقعک ده کیشمه سی، یوکسه لمه سی ایچون بک چوق
سبیلر وعامللر واردر. بزه بو سبب وعامللر آراسینده اک مؤثری اولارق اقتصادی سائقلری کورو.
یورز. نتیجه اعتباریه — مسعود و غیر مسعود — هر حالده بر حربته چیقاره جق اولان بو سائقلر آرتق،
حرب عمومینک دوغوردینی ایجاب احوال و اقتصادی انقلاب دولایسیله، بزی کندی یولینه — ورکلیه جک،
سوزکلیه جک و قادین حربتنی، قادین حاکمیتی میدانه کتیره جکدر. عصرلر دنبری طوپلانهرق، کنیشلیه رک،
قوت کسب ایده رک آقوب کلن اسباب و حوادث چاغلایانی دوردیراییله جک بر اجتماعی قوت تصور
اولوناماز. ظلم و حقک، احترام و انتقامک ازلی مبارزه سی ایله طوتوشیورن بو جان یاقیجی حربی
چیقارماق نصل قابل اولمادی ایسه، بونک تمیزله ییجی، تصفیجی، ده کیشدیرییجی... دوزخی آتشنک
ویره جکی نتیجه لرندن، یمشیرندن، یازالردن قورتلانک ده امکانی یوقدر. بو تصفیله لر، ده کیشمه لر بزلره
نیه مال اولورسه اولسون، بونلره اویمق، یمشیرینی طوپلامق، آجیلرینی چکیمک مجبوریتده قالا جاغز.
بو شرائط قارشوسنده محافظه کار فکرلری طاشیانلره آجیمق لازمدر. فقط اونلرده بیلمه لیدرلر که
مقدرات تاریخییه سرفرو ایتک و مبحث قدره اک مهم بر فصلیدر...

یالکیز شو قدار وارکه چاغلایان دوردیرلمازه بیله، اوندن استفاده اولوناییلر: اسکیدن صولرک
تجربینه، هوانک یاشلق و چوروکلککنه، یرلرک تخریباتنه چالیشقن باشقه بر شیئه یارامایان صو چاغلا.
یانلردن بیله، بو کونکی مدنی انسانلر، دونک آشکرنندن، ماندا واکوزلردن کوردیریلن خدمتدن
دها چوق ودها مهم خدمتلر ایتدیره بیلورلر: بزم شرق باغچوانلری صو دولابلرینی هنوز آشک

واوکوزلر ایله چویردکاری حلد، اونلر - یعنی شرق کبی یالکز ادبیات ، فلسفه و افسانه لر عالمده یاشایق ایسته یوب بر آزده طبیی اولارق، طبیعتله صمیمی مناسباتده بولونازق یاشایانلر - « بیاض کومور » آدینی ویردیکاری صو چاغلايانلری، آقتیلری کندی منفعلری ایچون قوللانیور، بویوک بویوک شهرلری « یلمیرم ایشیلری » ایله آیدیلانیور، قوجه قوجه فابریقلری « یلمیرم کومورلری » ایله دوندرتیور، ایشیلانیور، پاره قازانیور و پاره قازاندیریورلر و بو صورتله اللهک : « خاق لکم مافی الارض جیعا » آیه کریمه نك تفسیرینی بزلره اوکره تیورلر...

بزده بو جهان حربی ایله اک بویوک چاغلايانه کلش بولندیغمز « تسلسل اسباب و حوادث » آقتیسندن بو صورتله استفاده ایده یایلر. بزه بوندن بعض اجتماعی اکسیکلک لریمزی آکلايه جغمز کبی، آکلاشیلانلرندن بر چوقلرینکده - انتقال و انقلاب آنلرندن استفاده ایله - اصلاحلری چاره سنه کیریشه یایلر. آنجق بزه بو خصوصده - آجیناجق موقعلره دوشمه مک ، یعنی تفریط و یا افراطه کتیه مک ایچون - ایکی نقطه یه چوق اعتنائیمک مجبوریته یز . معاصر قوتلری استصفار و استحکار ایتمه مک و ملی خجوصیتی صاقلامایه چالیشمق . دیگر بر تعبیره بو ایکی قوت آراسنده بر موازنه تأسیسنه غیرت ایتمک .

معاصر قوتلرک حرکتی حرب عمومی ایله اک حاد بر دوره سنه کلشدر . دورمادن ایشلیور و هر کون اومولمادق بر یگیلک، بر باشقلاک دوغوریور . او اویله دوام ایدیوررسین . بزه ملی خصوصیتی صاقلامق ایچون بوللر آرایالم . قادیناق مسئله لری دوشونیلیرکن بزه بو خصوصده بر چوق مؤسسه لریمز رهبرلک ایده ییله جکدر : (۱) مدنی و تربیه وی ذهنیت و موقعمز . (۲) یاشایان صرف و اخلاقمز . (۳) جغرافی و اقلیمی وضعیتمز . (۴) ملی و سیاسی مفکوره مز . (۵) ملی تاریخیمزک مهم و ماجرالی بر فصلی تشکیل ایدن دینمز . (۶) و بالخاصه بزی دوغوروب یوغوران تاریخیمز ...

بونلردن دوردنچی سی - یعنی ملی و سیاسی مفکوره - معاصر قوتلر ایله ملی خصوصیت آراسنده تأسیسی آرزوایدیلن موازنه دن باشقه برشی اولاماز . بناء علیه بو، قوتی ده بونلرک هر ایکیسندن آلیوردیمکدر . - جغرافی و اقلیمی وضعیت ایسه - قانونی و حقوقی و یا خودرو حی تدقیقات و تفرعانه کلمه دیکجه - موضوع بحث اولاماز . قادیناق مسئله سنده اونک موضوع بحث اولاجانی خصوصلر پک محدود اولاییلیر . برنجی وایکنجی مؤسسه لر ایسه اک مهم قوتلرینی بشنجی و آلتنجیلردن آلمقده اولدیقلرندن باشلی باشنه بر استادکاه اولامازلر . بو صورتله بزم ایچون اک مهم ایکی استناد نقطه سی اولارق دین و تاریخیمز قالیور . دینمیزک تدقیقی ایسه « تورک یوردی » نك اختصاصی دائره سی داخلنده ده گلدر . معاصر قوتلر ایله ملی خصوصیتیمز آراسنده کی موازنه یه خدمت ایده جک دینی حقیقلری دین متخصصلریمز آریوب بولسون و بزه کوسترسونلر .

بزه، آنجق قادیناق مسئله سنده یورومه مز لازم کلن یوللری و تعقیب ایتمه مز ایجاب ایدن اصولی - شویله جه - بر اجمال ایله تاریخیمزدن بر ایکی نمونه کوسترمک ایستیورز . تاریخی مثاللریمزی نقله باشلامه دن اول اصولمزی خلاصه ایدم : بوکون قادیناق مسئله سی ایکی نقطه نظر دن مطالعه ایدیله .

لیدر. ۱) حربك دوغوردینی اقتصادی، تجاری عاقله‌وی و اجتماعی وضعیت-که، هر کون بر یگیلک، بر باشمقلق میدان میدان کنیریور و آسیکی وضعیتی قارما قاریشیق بر حاله قویور. کیتدیجک کسب قوت ایدن بو حال آسیکیدن تشکل ایتیش اولان جنسی، اخلاقی، عاقله‌وی عرف و عاداتی، اجتماعی تلقیلری نه حاله کتیره جکدر. قادینلر ایله اركککلر آراسنده اقتصادی، تجاری، عاقله‌وی، حقوقی و مدنی نه کی مناسباتک تقریرینه سبب اولاجاقدر. تشکل ایدم جک یکی تلقیلرک، تقریر ایدم جک مناسباتلرک ملی خصوصیتیمزله نصل بر علاقه‌سی اولاجاقدر؟ بو کونه قدر وقوعه کلن و کلکده اولان تبدل و انقلاب جریانلرندن، اولوب بیتن اجتماعی شوندن - طبیعی تنقیددن سوکره - بونقطه‌لری استنتاجه جالیشمق...

۲) بویکی وضعیتله ملی خصوصیتیمز برلشدیره بیلیمک ایچون ملی خصوصیتک ماهیتی و اونو وجوده کتیره ن عامللری-که یوقاریده باشلیجه آلتینسی ذکر ایتدک-تدقیق ایتک. بو ایکی شقندن یالکر برنی اختیار ایدرسهک افراط و یا تفریطه کیتمکدن کندیمری قورنارامیه جغزه. صرف معاصر ساققلر آرقه. سندن قوشارسهق مضر بر افراطه دوشه جکمز کی، یالکر خصوصیت ملیه یی قورویان مؤسسهره استناد ایدرسهکده تفریطه دوشهرک فرصتی آلدن قاچیرمش اولورز...

قصه دن حصه چیقارما یی قارلریمز بر قارق تاریخی استنادکامز اولاجق مثاللری نقله باشلا یالم.

— ۱ —

پایتختی «ایدل» (وولغا) بوینده، بو کونکی قازان ولایتده بولونان، آسیکی محتشم «قارا سارای» جامع و بویوک صو بندری و بنایری خرابه‌لری احتوا ایدن «بلغار» مملکتته، مقتدر بالله زماننده بغداددن قارقاق بر ایلیچی هیئت کلمدی. بو هیئتک کاتبکی وظیفه‌سنده بولونان احمد ابن فضلان نام ذات بر سیاحتنامه قلمه آلمشدر. تورک تاریخی ایچون چوق قیمتدار بر وثیقه اولایله جک بو سیاحتنامه‌ک کندیسی بو کون بولونامبورسه‌ده، اولدقجه مهم پارچه‌لری یاقوت الحموی نک «معجم البلدان» ی کی بعض تاریخی و جغرافی اثرلره نقل ایدرک زمانمزه قدار کلمشدر [۱]

مذکور هیئت کلدیکی زمان بلغار خان اولان جعفر ابن عبدالله - که، تورکجه آدی - سولگی [seulgi] اوغلی آلماسدر - امر المؤمنین مقتدر بالله دن کلن هیئت قبول ایتدیکی زمان خاتون اونک بر طرفنده اوطوریوردی. آرتق آسیکی عرب خصوصیت ملیه‌سی آسیکی ایران عادات و اخلاقیله قاریشدرمغه باشلامش اولان عباسیلر محیطندن کلن ابن فضلان بر تورک-مسلمان [۲] پادشاهنک رسمی

[۱] استاد مؤرخ رضاء الدین بن فخر الدین حضرتلری: «۹۸۲۳ ده پیتربورغ شهرنده ابن فضلان سیاحتی اولق اوزره بر اثر طبع ایدلدی» دیبور (استادک «ابو العلاء المعری» نام رساله‌سنک ۶۱ نجی صفحه‌سنه باقیکر!) هر حالده نام سیاحتنامه اولایان - و اغلب احتمال «معجم البلدان» کی اثرلردن التقاط و انتخاب ایدلوب باصدیر بلش اولان - بو اثری بالذات کوره‌مدیم. معلوماتی «معجم البلدان» ک «بلغار» ماده‌سنندن آلیورم.

[۲] اوزمان بلغار، جمعه او قوناییلن بر اسلام شهری حالنده ایدی. خالک امیر المؤمنین مقتدر بالله دن علما هیئت طلبه و هیئت کله دن اولده خالک آدی خطبه‌لرده او قوندیفته باقیلار قولا ییجه اکلشیلیر که - اسمنک غنوز ده کیشیدرله مش اولماسنه رغماً - اسلام اولشیدی. شبهه یوق که خاتون ده مسلمان دی.

بو خصوص ایچون فقیرک (اورنبورغ) ده چیقان «شورا» مجموعه‌سنک ۱۹۱۴ نجی ییل ۲ ایول (تموز) بو مخصوص ایچون فقیرک (بر پارچه) «مقاله‌سنه مراجعت ایدلسون!» - نه.

بر رسم قبول زماننده یاننده خاتوننک آچیق او طور دینی بر اهمیت خصوصه ایله قید ایدیور و « بو
اونلرک عادت و اصوللر ندر، دییور... »

ز. م.

سیاست

آلمانیا ایمپراطوری ایکنجی ویلهلم حضرتلرینک استانبولی زیارتلری

« آلمان ملت معظمه سنک بک سوکیلی و معزز حکمداری، مفاخر قهرمانانه سی بوتون دنیانک
اک بوبوک تقدیر و حیرتی جلب ایدن آلمان قوای بریه و بحریه سنک قوماندان اعظمی، سوکیلی خاقانمز
اقدمز حضرتلرینک « دوست و متفق مفضی، ایمپراطور ایکنجی ویلهلم حضرتلری، ۱۵ تشرین
اوله مصادف بازار ایرتسی کونی ساعت ۱۱،۳۰ ده استانبولی تشریف بیوردیلر. « سنین اخیر و قایم
عظیمه سندن سوکره، اونلرک و ملتک « ملت نجیبه عثمانیه قارشسی سلاح آرقداشی و دوست و متفق
صفیله اوتدن بری پرورده، ایله دکلری « حسیات صداقتکارانه بی بالذات بیان ایتک ایچون شوکتلو
محبت و متفق لری « ذات شهرباری بی عثمانلی ایمپراطورلغنک مقر حکومتده، طلمده اصلا مانندی بولونمایان
بو شهرده زیارت ایتک آرزوی شدیدی، فی بسله مکده اولان حشمتآب ایمپراطور، سوکیلی خاقانمز
حضرتلرینک دعودتلری اوزرینه کلرک استانبوله شرف و یرمشر و قاهر ایکی ملتک پارلاق سلاح
آرقداشلغنک معنوی تظاهراتنک بردها میدانه چیقماسنه سبب اولمشلردر.

حشمتآب ایمپراطور حضرتلرینک بودفعه کی زیارتلری استانبوله اوچنجی زیارت اولوب، اولکی
زیارتلری ۲۱ تشرین اول سنه ۱۳۰۵ و ۶ تشرین اول سنه ۱۳۱۴ تاریخلرینده وقوع بولمشدر. ایکی
متفق ملتک مشترک غایه اوغورنده قانلرینی دوکدکلری، « اک مقدس وارقلرینی مدافعه « ایتدکلری
صرده و قوعبولان بواوچونجی زیارتدن نامدارد بوبوک مسافرمنک دهانمون و محظوظ ودها قیمتدار
خاطرانه مشبوع بر حالده دوشمش اولاجقلرینی امید ایدیورز. زیرا بودفعه ده « عثمانلی اوردو و دو-
نمسنک ایمپراطورلغک قلیکانه متوجه دشمن هجوملرینی محاربات مظفرانه ده طرد ایتک صورتیله
خاطراتی اصلا زوال پذیر اولمایاق قهرمانلقلر ابراز و دعوی مشترک اهمیت عظیمی هائز خدمات
ایضا ایلمکلری محملری (بالذات) کشت و کذار نصیب اولمشدر. زیرا بودفعه « عثمانلی عزم و قهر
ملفنک اقام ایدرکی مشکله سنک درجه سی کمال تحریر رشکرائه نیق « ایله مشلردر. زیرا بودفعه قیصه
بر فرصتدن استفاده ایله زیارت بوپورمش اولدیقلری « آنا فارطه، آری برونی و سد البحر ابدی بره
صحیفه ظفر اولارق قالاقدرد. اشته بونک ایچوندرک ایمپراطور حضرتلری حیدر پاشاده رسم کجید
پایان آلمان عسکرلرینه نطق ایراد بوپوررکن و « آوروپا طور اقلرنده آلمانلرله برانکده قان دوکن، تورک
عسکرلرندن بحث ایدرکن « آلمانلرکده آسیا طور اقلرنده مشترک غایه ایچون قانلرینی صوگ داملاسنه